

7-1776
(GK.65)

T.C.
MALİYE BAKANLIĞI
Gelir İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.07.1.GİB.0.82/610-1161
KONU : Yazılı Soru Önergisi

24.02.2012*020827

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: 15.12.2011 tarihli ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.02.00-7/1776-57942 sayılı yazı-
nız.

Bursa Milletvekili Sayın İsmet BÜYÜKATAMAN'ın Başbakanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'a tevcih ettiği, Sayın Başbakanımızın da kendileri adına koordinatörlüğümde cevap verilmesini tensip etmiş olduğu, (7/1776) esas numaralı yazılı soru önergesine ilişkin cevabımız aşağıda açıklanmıştır.

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 15.10.2010 tarih ve 2010/88 sayılı Kararı ile özelleştirme programına alınan ve Karayolları Genel Müdürlüğü'nün (KGM) sorumluluğunda olup, yapım, bakım, onarım ve işletimini üstlendiği; bağlantı yolları ile birlikte, "Edirne-İstanbul-Ankara Otoyolu", "Pozantı-Tarsus-Mersin Otoyolu", "Tarsus-Adana-Gaziantep Otoyolu", "Toprakkale-İskenderun Otoyolu", "Gaziantep-Şanlıurfa Otoyolu", "İzmir-Çeşme Otoyolu", "İzmir-Aydın Otoyolu", "İzmir ve Ankara Çevre Otoyolu", "Boğaziçi Köprüsü" ve "Fatih Sultan Mehmet Köprüsü ve Çevre Otoyolu" ve bunlar üzerindeki hizmet tesisleri, bakım ve işletme tesisleri ve ücret toplama merkezleri, tek paket halinde, birlikte, fiili teslim tarihinden itibaren 25 yıl süreyle, işletme haklarının verilmesi yöntemiyle özelleştirilmesi planlanmıştır.

Söz konusu Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararına göre, bu tesisleri özelleştirme yoluyla devralacak işleticilerin bakım, onarım, işletim ve diğer işlere yönelik yükümlülüklerini belirlemeye KGM ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı yetkili olup, bu çerçevede, özelleştirmeden sonra işleticinin uyacağı "Otoyol Bakım, Onarım ve İşletim Teknik Esasları" belirlenmiş bulunmaktadır. Denetim ve kontroller ise KGM tarafından yapılacaktır.

İşletme hakkı verilen otoyollarda uygulanacak geçiş ücretlerinin ne şekilde belirleneceği ise 6001 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 29. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre işletme hakkı verilen otoyollarda uygulanacak geçiş ücretleri, İhale Şartnamesi ve İmtiyaz Sözleşmesindeki formül ve usullere göre belirlenecektir.

15.10.2010 tarih ve 2010/88 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile özelleştirme kararı alınan otoyollar üzerindeki hizmet tesisleri de anılan karar gereğince özelleştirilecek varlıklar arasında olup, bu tesislerden elde edilecek gelirler de özelleştirme gelirleri içinde dikkate alınmıştır.

Söz konusu otoyollar ve köprülerden son 5 yılda (2006-2010) katma değer vergisi ve belediye payı hariç toplam 2.611,1 (Milyon) TL gelir elde edilmiş olup, bunlar için aynı sürede büyük bakım, onarım giderleri hariç olmak üzere; 981,4 (Milyon) TL bakım, onarım ve işletim giderleri yapılmış bulunmaktadır.

Otoyol ve köprülerden 2002 - 2011 yılları arasındaki geçişler dolayısıyla toplam 825.004.950 TL katma değer vergisi geliri gerçekleşmiştir.

Özelleştirme kapsam ve programına alınması düşünülen kuruluşlar, ülke ekonomisinin gerektirdiği şartlar dikkate alınarak sektörün durumu, genel ekonomik konjonktür, piyasa şartları, potansiyel yatırımcıların eğilimleri gibi birçok parametrenin olumlu olması doğrultusunda 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamaları Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesi uyarınca Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından belirlenmektedir.

Öte yandan, 1999 yılında 4481 sayılı "17.8.1999 ve 12.11.1999 Tarihlerinde Marmara Bölgesi ve Civarında Meydana Gelen Depremın Yol Açtığı Ekonomik Kayıpları Gidermek Amacıyla Bazı Mükellefiyetler İhdası ve Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla" bir defaya mahsus alınmak üzere ek gelir vergisi, ek kurumlar vergisi, ek motorlu taşıtlar vergisi, ek emlak vergisi, özel işlem vergisi ve özel iletişim vergisi ihdas edilmiştir. Ancak bu vergilerden özel iletişim vergisi ve özel işlem vergilerinin süreleri 31/12/2003 tarihine kadar uzatılmıştır. 5035 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle 1/1/2004 tarihinden itibaren uygulanmak üzere özel iletişim vergisi 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda düzenlenmiştir.

4481 sayılı Kanunun genel gerekçesi aynen şu şekildedir:

"Bu düzenleme ile bir yandan depremde zarar gören yurttaşlarımızın yaraları sarılmaya çalışılacak diğer yandan ekonomide yeni yapısal sorunlar yaratılmadan bir süredir uygulanmakta olan ekonomik istikrar programının devamı sağlanacaktır."

Söz konusu kanunun gerekçesinde yer alan yukarıdaki ifadeden de anlaşılacağı üzere, 1999 yılında uygulamaya konulan ve kamuoyunda deprem vergisi olarak bilinen vergilerin temelde iki gerekçesi vardır:

- Deprem yaralarının sarılması,
- Ekonomik istikrar programının desteklenmesi.

2000 yılında IMF ile yapılan 3 yıllık stand-by anlaşması çerçevesinde IMF'ye verilen 9 Aralık 1999 tarihli niyet mektubu yukarıda yapılan değerlendirmeyi teyit etmekte olup, söz konusu mektubun "Maliye Politikası" başlıklı bölümün 16 ncı maddesinde; 2000 yılı bütçe hedeflerinin tutturulabilmesi için 26 Kasım 1999 tarihinde Parlamento'da onaylanan vergi paketi ile ek vergilerin getirildiğinin açıkça ifade edilmesi bu hususu doğrulamaktadır.

Daha sonra ekonomik istikrar programının amaca ulaşması, program süresi boyunca vergi gelirlerinin aynı başarı düzeyinde seyretmesi, bunu gerçekleştirirken de ekonomik gereklerle, değişen ekonomik ve sosyal koşullarla uyumun korunması amacıyla 2000 yılında çıkarılan 4605 sayılı Kanunla, IMF ile yapılan 3 yıllık stand-by anlaşması çerçevesinde uygulanmakta olan ekonomik istikrar programının bir gereği olarak özel iletişim ve özel işlem vergilerinin uygulama süreleri 2 yıl uzatılmıştır.

Kanunun özel iletişim vergisinin uygulama süresini 2002 yılı sonuna kadar uzatan madde gerekçesi ise aynen şu şekildedir.

"Kamu finansmanında doğan olumsuz sonuçları gidermeye yönelik olarak alınan tedbirlerden biri de 4481 sayılı Kanunla geçici süre uygulanmak üzere yeni vergiler ihdas edilmesidir. Ancak uygulanmakta olan ekonomik istikrar programı özel iletişim vergisinin 2 yıl daha tahsilini gerektirmektedir. Bu nedenle 4481 sayılı Kanunun 8 inci maddesi ile ihdas edilen ve 31.12.2000 tarihine kadar uygulanması öngörülen özel iletişim vergisinin uygulama süresi 31.12.2002 tarihine kadar uzatılmaktadır."

4605 sayılı Kanunun genel gerekçesi ile özel iletişim vergisi ile ilgili maddenin gerekçesine ve 2000 yılında o dönemin hükümeti tarafından IMF'ye verilen 18 Aralık 2000 tarihli niyet mektubunun ilgili bölümüne bakıldığında açıkça görülmektedir ki: özel iletişim vergisinin uygulama süresi, o dönemde uygulanmakta olan ekonomik istikrar programının bir gereği olarak uzatılmış olup, depremle bir ilişkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla özel iletişim vergisi, süreç içerisinde malî istikrar programının bir parçası haline gelmiştir.

Daha sonra, 9/1/2003 tarih ve 4783 sayılı Yasa ile bu defa özel iletişim ve özel işlem vergilerinin uygulama süresi 31/12/2003 tarihine kadar uzatılmıştır. 5035 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile de özel iletişim vergisi; gelişen telekomünikasyon hizmetlerinin vergilendirilmesinin bir gereği olarak, kapsamı genişletilerek 1.1.2004 tarihinden itibaren 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda düzenlenmiştir.

Dolayısıyla, her ne kadar getirilmesi 1999 depremi sonrasına rastlasa da özel iletişim vergisi, ülkemizde 2000'li yılların başında yaşanan ekonomik kriz sebebiyle duyulan finansman ihtiyacının karşılanması ve birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de telekomünikasyon hizmetlerinin vergilendirilmesi amacıyla kalıcı hale gelmiştir. Aynı şekilde getirilmesi yine 1999 depremi sonrasına rastlasa da özel işlem vergisinin uygulama süresi, ülkemizde 2000'li yılların başında yaşanan ekonomik kriz sebebiyle duyulan finansman ihtiyacının karşılanması amacıyla 2003 yılı sonuna kadar uzatılmıştır.

Buna göre, 4481 sayılı Kanun çerçevesinde 2.649.745.000 TL ek gelir vergisi, ek kurumlar vergisi, faiz vergisi, ek motorlu taşıtlar vergisi ve ek emlak vergisi tahsilatı yapılmıştır. 2003 yılı sonu itibarıyla yürürlükten kalkan, 4481 sayılı Kanuna göre yapılan özel işlem vergisi tahsilatı toplam tutarı 1.987.033.000 TL, özel iletişim vergisi tahsilatı toplam tutarı ise 3.114.342.000 TL'dir.

Kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla yapmış olduğum bir basın toplantısında, Vergi Kanunları çerçevesinde alınan tüm vergilerin 74 milyon vatandaşımızın ihtiyaçları için kullanılmak üzere bütçe ilkeleri gereği bir havuzda toplandığını ve ülkemizin planlanan sağlık, eğitim, altyapı (demiryolu, duble yol), tarım ve benzeri ihtiyaçları için harcandığını ifade etmiştim. Ancak bu ifadem basında; çarpıtılmak suretiyle, başlıklara deprem vergileri duble yol oldu şeklinde yansıtılmıştır. Defalarca düzeltme yapmama rağmen konunun hala bu şekilde yanlış algılanması manidardır.

Ülkemizin depreme riski olan bölgede bulunması nedeniyle muhtemel depremlere hazırlık çalışmaları kapsamında son on yıl içinde çok sayıda proje yürütülmüş olup, bunlar başlıklar halinde aşağıda sıralanmaktadır:

- ✓ Türkiye'nin Deprem Riski Yüksek Ancak Tektonik Rejimleri Farklı Bölgelerinde Deprem Davranışının Çok Disiplinli Yaklaşımlarla Araştırılması Projesi (TURDEP),
- ✓ Doğu Anadolu Fayının Paleosismolojisi Projesi,
- ✓ Aktif Fayların Üstünde Planlama ve Tampon Bölge Oluşturma Kriterleri Projesi,
- ✓ Ulusal Kuvvetli Yer Hareketi Şebekesi Veri Tabanının Uluslararası Ölçütlere Göre Derlenmesi Afet-ODTÜ Projesi,
- ✓ USAG- Ulusal Sismik Ağın Geliştirilmesi Projesi,
- ✓ İzmir Metropolü ile Aliğa ve Menemen İlçelerinde Güvenli Yapı Tasarımı İçin Zemin Sismik Davranışının Modellenmesi Projesi,
- ✓ Deprem Tehlikesi Yüksek Kırsal Alanlardaki Konutların Rehabilitasyonu Projesi (DEKAYAP),
- ✓ Doğu Anadolu'da Bulunan Farklı Mimari Mirasların Teknik Etkileşimi ve

- Koruma Programı Araştırma Projesi,
- ✓ Ulusal ve Uluslararası deprem ve acil durum tatbikatları,
 - ✓ Afet ve Acil durumlarda hazırlıklı olma projesi,
 - ✓ Sivil Savunma Birlik ve Ekiplerinin insan gücü, araç ve ekipmanlarının güçlendirilmesi.

Ayrıca depremden sonraki süreçte, depremden etkilenen Bolu, Bursa, Düzce, Eskişehir, İstanbul, Karabük, Kocaeli, Sakarya, Yalova ve Zonguldak illerinde orta hasarlı konutların güçlendirilmesi kapsamında 49.389 hak sahibine 375.000.000 TL, orta hasarlı işyerlerinin güçlendirilmesi kapsamında 4.909 hak sahibine 2.518.800 TL kredi verilmiştir.

Yine aynı depremlerde köylerde ve şehirlerde evini yapana yardım yöntemiyle kredilenen hak sahibi sayısı 13.230 ve bu kapsamda ödenen kredi miktarı 11.703.900 TL'dir. Bunun dışında afet bölgesinde konut almak isteyen afetzede sayısı 5.158 kişi ve bu kişilere ödenen kredi miktarı 225.000.000 TL'dir.

Her iki depremin en fazla etkilemiş olduğu Sakarya, İstanbul, Bolu, Bursa, Yalova, Düzce, Kocaeli illerinde yeni yerleşim yerleri seçilerek afetzedelerin daimi iskanları bu alanlarda gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda kırsal alanda 796 köyde yeni yerleşim yeri çalışması yapılmıştır. Kalıcı konutlar için kentsel alanlarda;

- ✓ Sakarya-Karaman-Ferizli-Camii
- ✓ Düzce-Merkez kalıcı konut sahası (Sallar)
- ✓ Kocaeli-Bahçecik-Gündoğdu-Değirmendere-Yuvacık-Uzunçiftlik-Köseköy-Derince-Gölcük-Saraylı- Orcün
- ✓ İstanbul-İkitelli
- ✓ Yalova-Soğucak-Safran-Merkez-Altunova-Subaşı-Çavuşçiftliği
- ✓ Bolu-Merkez-Kılıçaslan-Alpagut

yeni yerleşim yerleri seçilmiş, gerekli kamulaştırmalar yapılmış planlama ve ihale aşamasından sonra 43.053 hak sahibine konutları teslim edilmiştir.

İstanbul ilinin taşıdığı yüksek risk nedeniyle Dünya Bankası ve Avrupa İmar Bankasından sağlanan kredilerle, başta okullar ve hastaneler olmak üzere çok sayıda kamu binasının güçlendirilmesi çalışmalarına devam edilmektedir. Yine İstanbul'da ulaşım sisteminin belkemiğini oluşturan yollar, köprüler ve viyadüklerin güçlendirilmesi çalışması, Mecidiyeköy Viyadüğü dışında tamamlanmıştır. Ayrıca diğer bölgelerdeki çok sayıda kamu binası da kendi kurumsal imkânları kullanılarak güçlendirilmeye çalışılmaktadır.

4481 sayılı Kanuna göre toplanan vergilerin ve depremle ilgili yapılan harcamaların ödenek ve kaynak bazında dağılımı, şeffaf yönetim anlayışının bir gereği olarak, Gelir İdaresi Başkanlığınca yayımlanan Yıllık Faaliyet Raporları ile Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından aylık olarak çıkarılan Kamu Hesapları Bültenlerinde yer almaktadır. Söz konusu süreli yayınlara Bakanlığımız birimlerinin resmi internet (www.gib.gov.tr, www.muhasebat.gov.tr) sitelerinden ulaşmak mümkündür.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet ŞİMŞEK
Maliye Bakanı